

УДК 378.034

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙУ СТУДЕНТІВ З ВАДАМИ СЛУХУ

М.О. Сяба

В статті розглядаються ціннісні орієнтації сучасної молоді. Особливо цікавим є шляхи формування ціннісних орієнтацій у різних студентів, особливо у студентів з вадами слуху.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, студенти з вадами слуху, духовність.

Проблема формування духовних та моральних цінностей студентів детально розглядається багатьма науковцями у різних країнах світу. Очевидними є основні передумови виникнення такого інтересу до цього питання. По-перше, відносини студентів із зовнішнім світом дуже часто опосередковуються телевізійними передачами та фільмами, а також комп'ютерними іграми, які мають низьку якість з точки зору моральності. По-друге, можна відзначити невизначеність поглядів педагогів на зміст виховання та організацію позаурочної діяльності студентів.

Мета статті – розглянути та проаналізувати основні шляхи формування ціннісних орієнтацій студентів з вадами слуху.

Серед російських науковців, які займалися цією проблемою можна відокремити таких: О.В. Абрамчук, Н. Левковська та В.Т. Лисовский.

Система ціннісних орієнтацій визначає змістовну сторону спрямованості особистості та становить основу її відносин до навколишнього світу, до інших людей, до самого себе, також становить основу світогляду і ядро мотивацій життєдіяльності, основу життєвої концепції та «філософії життя».

Ціннісна орієнтація – це поняття соціальної психології, під яким розуміється: ідеологічні, політичні, моральні, естетичні та інші підстави оцінки людиною соціальних об'єктів та подій; засіб організації людиною своєї поведінки відповідно до усвідомлених мотивів, які зведені в ранг орієнтирів сенсу життя.

Формування ціннісних орієнтацій особистості відбувається під впливом різних умов. Умови можуть складатися незалежно від суб'єкта, діяти опосередковано, неорганізовано, мати некерований характер. У цьому випадку зародження ціннісних орієнтацій можна розглядати як процес їхнього становлення. З появою спеціально організованого впливу на становлення ціннісних орієнтацій та цілеспрямоване створення спеціальних умов цей процес набуває характеру формування ціннісних орієнтацій.

Виділяються зовнішні (середовище, соціум, культура, в яких зафіксовані цінності) та внутрішні (потреби, інтереси, властивості особистості) умови утворення ціннісних орієнтацій. Вплив зовнішніх умов обумовлено визнанням соціальної природи людини, її психіки. Здійснювати присвоєння соціально ціннісного змісту людині дозволяють особливості її внутрішнього світу.

Внутрішні умови освоєння ціннісного змісту навколишнього світу формуються у людини протягом її життя та розвитку.

У сферу дослідження входить вивчення освітньої поведінки та ціннісних орієнтацій способу життя сучасних студентів, оскільки саме в освіті переважно відбувається соціалізація та адаптація молодої людини та освоєння нею ролей дорослого.

Ціннісні орієнтації студентської молоді багато в чому є результатом її розвитку та функціонування в умовах вузівського середовища, в якому студенти засвоюють певні цінності, відчувають і задовольняють соціальні потреби, що реалізуються через навчально-виховну діяльність, підпорядковану зовнішнім і внутрішнім нормам та правилам розпорядку. Процес задоволення потреби в отриманні професійної вищої освіти стає нагальним бажанням, найважливішою цінністю та ціннісною орієнтацією для багатьох (хоч і не для всіх) студентів на цьому етапі їхнього життя.

При цьому ціннісні орієнтації мають свою певну систему, шкала ціннісних оцінок може істотно варіюватися, особливої ваги набуває фактор «особистісного сенсу», який виконує регулюючу функцію і визначається тим, в якому зв'язку об'єкт або явище перебувають з мотивами, потребами та цінностями суб'єкта. Від того, чи може молода людина виділити серед інтересів та орієнтирів пріоритетний, вибудувати своєрідну ієрархію життєвих цінностей, залежатиме успішність його подальшого життєвого шляху.

У студентському віці ціннісні орієнтації виступають узагальненими засобами досягнення поставлених цілей та виконують роль фундаментальних норм.

Сучасна освіта є найважливішою складовою процесу формування особистості майбутнього спеціаліста і передбачає не лише засвоєння знань, а й розвиток гармонійної особистості. У процесі навчання відбувається формування життєвих позицій людини, ціннісних орієнтацій і переконань, здійснюється її самореалізація та самоствердження.

Цілеспрямована робота з формування ціннісно-орієнтаційної єдності студентів сприяє прискоренню процесів налагодження міжособистісних відносин та єднанню студентів, які вийшли з різних сімей та отримали різне виховання. Тому завданням вищого навчального закладу є не тільки надання певних знань, але й прицеплювання моральних та духовних цінностей, які допоможуть студентам стати кращими та добрішими.

Важливим елементом формування особистості та її цінностей є сім'я, яка є тим осередком, що забезпечує відчуття захищеності та емоційного комфорту. Саме тут закладаються основи майбутнього працівника, громадянина та сім'янина.

Необхідно проводити спеціальні лекції або дискусії, на яких студенти можуть отримати необхідну та корисну інформацію, яка стане у пригоді у подальшому житті.

Для студентів з порушенням мовно-слухового апарату можна показувати спеціальні презентації з інформацією, повністю зафіксованою у письмовій формі. Ще одним способом формування такої цінності, як «сім'я» є проведення різноманітних тренінгів, на яких пропонуються ситуації, які необхідно розв'язати (для студентів, якічують, в усній формі, а для студентів з вадами слуху – у письмовій формі).

Різні види позааудиторної виховної роботи сприяють більш різнобічному розкриттю індивідуальних здібностей студента, які не завжди виявляються на заняттях.

Шляхами формування ціннісних орієнтацій у позааудиторні часи може бути залучення студентів до підготовки та проведення різноманітних заходів та свят, таких як: Різдво, День вчителя, ювілеї видатних письменників та діячів культури. Протягом таких зустрічей у

студентів формується відчуття того, що вони потрібні, їхня самооцінка зростає, вони стають частиною колективу.

Важливим засобом формування такої цінності, як «щастя інших», яка, на жаль, займає одну з останніх позицій у сучасних студентів, є прилучення студентів до благодійної діяльності. Саме тоді, коли вони на власні очі побачать дітей-сиріт, яким бракує батьківської любові та ласки, в їхніх серцях має пробудитися відчуття співчуття та бажання допомогти чимось. І коли студенти побачать радість в очах цих дітей, то вони зрозуміють, що є справжнім щастям на землі. Тому походи до дитячих будинків є однією з формою виховання та розвитку духовності серед різних категорій студентів.

Одним зі шляхів формування ціннісних орієнтацій є створення атмосфери доброзичливості та поваги серед студентів у навчальному закладі. Викладачі мають бути взірцями моральних та духовних цінностей. Вони мають показати, що кожен студент є цінним та особливим.

Стосовно зовнішньої сторони формування цінностей, то естетичне оформлення приміщень навчальних корпусів, гуртожитків, території біля університету впливає не лише на естетичні смаки студентів, а й формує любов до свого університету, повагу до праці.

Мистецтво є особливою, невербальною формою презентації цінностей. Особливе значення в цій сфері має безпосередня участь студентів у творчих мистецьких процесах – участь у поетичних клубах і гуртках, у гуртках художньої самодіяльності. До того ж такий шлях формування цінностей підходить найкраще для студентів з вадами слуху. Вони можуть малювати стінгазети чи просто малюнки, наприклад, для дітей з дитячих будинків та напряму інтегрувати у діяльність університету та суспільства.

Природа є одвічним вихователем людини, джерелом морально-етичних та духовних орієнтацій людини. За висловлюванням К.Ушинського, природа постійно нагадує нам про безмежну мудрість Творця, безмежну Його могутність, вічність.

Навчальний заклад всіляко сприяє тому, щоб студент якомога більше спілкувався з рідною природою – шляхом організації туризму, краєзнавчої роботи, відвідування спортивно-оздоровчих таборів у період літніх канікул, організації гуртків, практичного вивчення історії

та географії рідного краю, поширення екологічної освіти та участі в екологічному русі.

В юності проходять глибокі зміни в системі життєвих цінностей, відбувається ломка уявлень, відмова від ілюзій, виникають нові погляди, переконання, оцінки. Відмічається, що в процесі здійснення життєвих планів студентська молодь зустрічається з певними труднощами, і її ціннісні орієнтації формуються під суперечливим впливом різних факторів.

Отже, ціннісні орієнтації студентів відіграють важливу роль у процесі їхнього становлення. Якщо правильно сформувані ці цінності, то ми отримаємо духовно багату особистість, яка цінує не тільки своє щастя, але хоче бачити інших людей щасливими також.

Література

1. Абрамчук О. В. Формування ціннісних орієнтацій студентів ВТНЗ у навчально-виховному процесі. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції: Гуманізм та освіта. Видавництво ВНТУ «Універсум-Вінниця». – Вінниця, 2008. – 10 с.
2. Грозовая А.П. Совершенствование познавательной деятельности глухих в процессе обучения. – М.: Педагогика, 1986.
3. Левковська Н. Динаміка ціннісних орієнтацій молоді // Політичний менеджмент. – 2005. – 2006. – №1. – С. 85-93.
4. Лисовский В.Т. Духовный мир и ценностные ориентации молодежи. – М., 2000.

Value orientations of modern youth are examined in the article. The ways of value orientations formation among different students appear to be very interesting for the research, deaf or hearing-impaired students, in particular.

Key words: *value orientations, hearing-impaired students, spirituality.*

В статье рассматриваются ценностные ориентации современной молодежи. Особенно интересными являются пути формирования ценностных ориентаций у разных студентов, особенно у студентов с нарушением слуха.

Ключевые слова: *ценностные ориентации, студенты с изъятием слуха, духовность.*

Сяба Марія Олександрівна - магістрантка кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету група ФФ 411М(м. Луганськ , Україна)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Є.А. Зеленов